

Obszary przyspieszonego rozwoju OZE: Jak skutecznie wdrożyć je w Polsce?

Podsumowanie warsztatów z 11 kwietnia 2024 roku

Cel warsztatów

Celem spotkania była dyskusja nad **efektywnymi sposobami wdrożenia obszarów przyspieszonego rozwoju OZE** do krajowych ram prawnych oraz instytucjonalnych w 2024 roku. Konieczne jest wyznaczenie ich w sposób terminowy i najbardziej efektywny z punktu widzenia rozwoju energetyki odnawialnej, ochrony przyrody oraz interesów społeczności lokalnych.

Kontekst warsztatów

Ustanowienie **obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych** jest jedną z najważniejszych nowości regulacyjnych w zaktualizowanej w listopadzie 2023 roku dyrektywie o odnawialnych źródłach energii (tzw. RED III). Obszary te mają być wyznaczone przez państwa członkowskie Unii Europejskiej najpóźniej do 21 lutego 2026 roku i mają zapewnić, aby okres wydawania zezwoleń (tzw. permittingu) dla budowy i przyłączenia do sieci instalacji wytwarzającej energię ze źródeł odnawialnych nie był dłuższy niż 12 miesięcy.

Polski rząd zamierza wprowadzić zmiany prawne niezbędne do uruchomienia procesu wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE do końca bieżącego roku. Oznacza to, że projekt zmian legislacyjnych będzie przedstawiony przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska na przełomie drugiego i trzeciego kwartału tego roku.

Formuła

Warsztaty miały formułę zamkniętego spotkania, podczas którego obowiązywała reguła Chatham House. Oznacza to, że wnioski sformułowane podczas warsztatów zostaną zanonimizowane i z pożytkiem dla wszystkich stron wykorzystane wyłącznie w celu sformułowania rekomendacji w zakresie implementacji przepisów o obszarach przyspieszonego rozwoju OZE.

W warsztatach uczestniczyli **przedstawiciele trzech sektorów**: publicznego, prywatnego oraz pozarządowego. W wydarzeniu wzięło udział ok. **25 organizacji**.

Agenda

09:30 – 10:00

Rejestracja i networking

10:00 – 10:30

Powitanie i wprowadzenie – prezentacji:
Aleksander Śniegocki i Rafał Bajczuk, Instytut Reform

Interaktywna dyskusja (część pierwsza):

10:30 – 11:50

- Omówiono kwestie przekrojowe związane z wyznaczaniem obszarów przyspieszonego rozwoju OZE dla wszystkich technologii.
- Rozmawiano m.in. o potrzebie zaangażowania w ten proces poszczególnych instytucji oraz konieczności skorelowania go : reformą zagospodarowania przestrzennego i planem rozwoju sieci.

11:50 – 12:30

Przerwa na lunch

Interaktywna dyskusja (część druga):

12:30 – 13:50

Omówiono specyfikę obszarów dla poszczególnych technologii OZE. Dyskusja odbyła się w dwóch grupach:

fotowoltaika,

energetyka wiatrowa na lądzie (onshore).

13:50 – 14:00

Podsumowanie warsztatów

Aleksander Śniegocki i Rafał Bajczuk, Instytut Reform

Podsumowanie prezentacji

W prezentacji ekspert Instytutu Reform Rafał Bajczuk omówił następujące zagadnienia:

1. Logika zapisów dyrektywy RED III

Dyrektywa RED III ma na celu przyspieszenie rozwoju energetyki odnawialnej w Unii Europejskiej zarówno na obszarach przyspieszonego rozwoju OZE, jak i poza nimi. W związku z tym potrzebne jest usprawnienie i skrócenie procesu uzyskiwania pozwoleń środowiskowych i inwestycyjnych. Obszary przyspieszonego rozwoju OZE są przy tym kluczowym rozwiązaniem.

	Obszary przyspieszonego rozwoju OZE	Pozostałe obszary
Instalacje OZE – wariant bazowy	12 miesięcy	24 miesiące
Instalacje OZE na morzu	24 miesiące	36 miesięcy
Instalacje OZE <150 kW Powiązane magazyny oraz przyłącza do sieci Repowering instalacji OZE (ponad 15% dodatkowej mocy)	6 miesięcy	12 miesięcy

Implementacja zapisów RED III w zakresie obszarów przyspieszonego rozwoju OZE jest zabezpieczona poprzez zapisy w Krajowym Planie Odbudowy (KPO). W ramach KPO Polska jest zobowiązana do przyjęcia odpowiednich rozwiązań legislacyjnych wcześniej niż stanowi

dyrektywa. Mapowanie potencjału OZE oraz wyznaczanie obszarów przyspieszonego rozwoju OZE (na podstawie map potencjału) powinno się odbyć do końca 2024 roku.

2. Doświadczenia zagraniczne

Komisja Europejska w drugim kwartale 2024 roku planuje opublikować tzw. wytyczne dla wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE. W ciągu konsultacji społecznych do wytycznych wpłynęło [szereg uwag od europejskich interesariuszy](#).

Spośród państw członkowskich UE Niemcy są najbardziej zaawansowane w zakresie implementacji zapisów dyrektywy. Propozycje wdrożenia przepisów zostały zaprezentowane w lutym oraz w kwietniu tego roku.

3. Mapowanie potencjału OZE

Dyrektywa RED III zobowiązuje państwa członkowskie do stworzenia mapy potencjału OZE, która ma być punktem wyjścia do wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE. Mapa potencjału OZE, zgodnie z zapisami kamieni milowych KPO ma powstać do końca 2024 roku.

4. Sposoby wdrożenia obszarów przyspieszonego rozwoju OZE

Państwa członkowskie mają dużą dowolność co do mechaniki i zakresu wyznaczania i działania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE. Możliwe jest wyznaczenie obszarów przy szerokiej partycypacji różnych instytucji na szczeblu regionalnym i centralnym lub w procesie bardziej scentralizowanym. Co do zakresu obszarów można przyjąć podejście zintegrowane, gdzie obszary przyspieszonego rozwoju OZE powstawałyby na zasadzie skalowalnych rozwiązań przyspieszających rozwój OZE, a obszary byłyby powszechne lub podejście rozproszone, gdzie obszarów będzie mniej.

5. Propozycja IR dla wiatraków na lądzie i dla fotowoltaiki

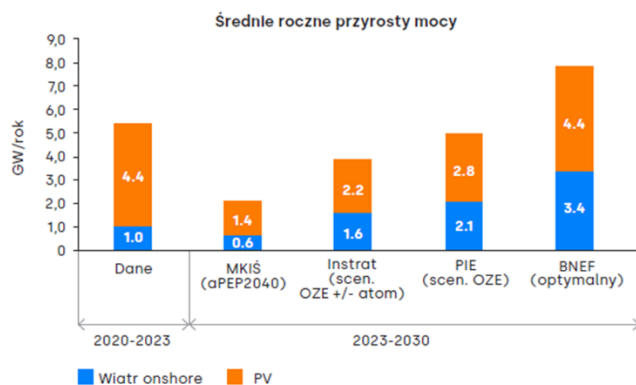
Instytut Reform proponuje, aby obszary przyspieszonego rozwoju OZE zostały wyznaczone:

- a) Odgórnie, czyli przez centralny ośrodek dla całego kraju lub województwa. W takim systemie gminy mogłyby wpisać obszary przyspieszonego rozwoju OZE do planu ogólnego oraz do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- b) Skupiały się na usprawnieniu uzyskiwania pozwoleń środowiskowych i budowlanych.

Takie podejście pozwoli naszym zdaniem na skrócenie czasu uzyskiwania niezbędnych decyzji administracyjnych i środowiskowych oraz zasygnalizuje inwestorom w OZE jakie obszary są dedykowane dla tego typu inwestycji.

6. Skala wyzwania – potrzeba przyspieszenia rozwoju OZE

W kolejnych latach Polska będzie musiała znacząco przyspieszyć rozwój elektrowni wiatrowych i utrzymać tempo rozwoju elektrowni słonecznych. Najbardziej ambitne prognozy mówią o średniorocznym wzroście dla elektrowni wiatrowych na lądzie na poziomie 3,4 GW rocznie (w latach 2020-23 był to 1 GW rocznie), a dla elektrowni PV 4,4 GW rocznie (w latach 2020-2023).

Podsumowanie dyskusji w grupach

Część pierwsza dyskusji w grupach dotycząca ogólnych kierunków i idei implementacji zapisów dyrektywy o obszarach przyspieszonego rozwoju OZE

- **Idea obszarów przyspieszonego rozwoju OZE:**
  - Proces wyznaczania obszarów, a potem udzielanie pozwoleń na inwestycje i przyłączenie do sieci powinien być możliwie transparentny, żeby zwiększyć zaufanie do procesu po stronie społeczeństwa i inwestorów.
  - Obszary przyspieszonego rozwoju OZE powinny być cyklicznie przeglądane i rewidowane, w zależności od zmian na rynku energii i zmian technologicznych.
  - Przy wyznaczaniu obszarów należy wyznaczyć obszary duże dla wielkoskalowych inwestycji i mniejsze dla inwestycji małoskalowych np. na potrzeby lokalnych spółdzielni energetycznych.
  - W Polsce mamy problem ze złymi praktykami w zagospodarowaniu przestrzennym. W związku z tym należy poprawić ten element i obszary przyspieszonego rozwoju OZE wpisać do planów ogólnych. W ten sposób uprościlibyśmy procedury związane z permittingiem.
  - Istnieje ryzyko, że wyznaczenie obszarów spowoduje i utrudni realizację inwestycji w innych miejscach, a także nieproporcjonalnie podniesie ceny działań inwestycyjnych na tych obszarach. Uniknąć tego można wyznaczając relatywnie dużo obszarów przyspieszonego rozwoju OZE. Powinno ich być nawet więcej niż wynosi obecne zapotrzebowanie.
- **Akceptacja społeczna:**
  - Według przedstawicieli samorządu inwestycje w farmy PV i wiatru mogą budzić sprzeciw wśród lokalnych mieszkańców. Dzieje się tak głównie w dwóch sytuacjach:
    - Po pierwsze, kiedy mieszkańcy nie mają bezpośrednich zysków z dużych inwestycji w OZE. Ten stan rzeczy może zmienić wejście w życie przepisów o prosumencie wirtualnym, który umożliwi mieszkańcom gminy, na terenie której zostanie wybudowana elektrownia wiatrowa na objęcie udziału w 10% mocy z turbiny i odbioru tańszej energii elektrycznej.
    - Po drugie, kiedy inwestycja nie przekłada się na rozwój gospodarki regionalnej lub lokalnej. Taka sytuacja może mieć miejsce, gdy zarówno

materiały do budowy instalacji, jak również siła robocza pochodzą spoza regionu czy gminy, na której inwestycja ma miejsce. Zaangażowanie lokalnych firm budowlanych i wykonawczych zwiększyłoby akceptację społeczną.

- **Ochrona przyrody:**

- Według organizacji zajmującej się ochroną ptaków, ptaki w Polsce są obecnie pod dużą presją środowiskową. Stan populacji i zdrowia ptaków żyjących blisko terenów rolniczych pogarsza się najszybciej. Rozwój farm wiatrowych może mieć dodatkowy negatywny wpływ na stan ptaków w Polsce.
- Przy wyznaczaniu obszarów należy brać pod uwagę ochronę przyrody, oddziaływanie na społeczności lokalne.
- Należy brać pod uwagę lokalizację przyszłych parków narodowych.
- [Organizacja OTOP](#) na przełomie kwietnia i maja zapowiada publikację mapy wrażliwości, przedstawiającej miejsca występowania i migracji ptaków, w których nie byłoby rekomendowane wyznaczenie strefy przyspieszonego rozwoju OZE.

- **Obecne bariery w rozwoju OZE - dostęp do sieci.**

- W związku z tym, że przy realizacji inwestycji w OZE dostęp do sieci jest większym problemem niż procedury środowiskowe i inwestycyjne, należy wyznaczyć obszary przyspieszonego rozwoju sieci, aby przyspieszyć tego typu inwestycje.
- Według przedstawicieli branży OZE należy rozwijać magazyny energii, żeby odciążyć sieć i umożliwić lokalne wykorzystanie energii. Budowa magazynów energii również może być realizowana na obszarach przyspieszonego rozwoju infrastruktury.
- Należy uprościć przepisy dotyczące *cable pooling*.
- Pomysłem na zwiększenie transparentności uzyskiwania mocy przyłączeniowych jest wprowadzenie aukcji na moce.
- Należy wyasygnować dodatkowe środki na zapewnienie mocy przyłączeniowych dla nowych mocy OZE, które będą powstawać w obszarach przyspieszonego rozwoju.

- **Procesy wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE – kto ma wyznaczać?**

- Proces wyznaczania obszarów należy koordynować na szczeblu krajowym, a wdrażaniem obszarów do planów zagospodarowania przestrzennego powinny zajmować się gminy. Uczestnicy warsztatów preferują mechanizm top-down.
- W proces wyznaczania obszarów należy włączyć możliwie wiele instytucji, w tym przedstawicieli samorządu terytorialnego i społeczeństwa obywatelskiego.
- Część przedstawicieli samorządu chciałaby mieć większą kontrolę nad procesem wyznaczania obszarów, ale większość uczestników debaty zgodziła się, że byłoby to ze szkodą dla idei wyznaczania obszarów.
- Rezygnacja z załączania wyrysu z MPZP do warunków zabudowy przyspieszyłaby proces inwestycyjny.

- **Czy należy wyznaczać obszary go-to czy raczej wykluczać obszary no-go?**

- Podczas mapowania należałoby wyznaczyć zarówno strefy go-to, czyli takie, gdzie procedura uzyskiwania zgód środowiskowych i inwestycyjnych będzie przyspieszona, jak i no-go, gdzie nie jest rekomendowane / nie powinno się wyznaczać szybkiej ścieżki dla OZE.

- Podczas mapowania należy wykluczyć strefy, gdzie nie można budować OZE.
- Przy mapowaniu należałoby uwzględnić tereny przemysłowe i postindustrialne, gdzie istnieje już infrastruktura dystrybucji energii elektrycznej.

Część druga dyskusji dotycząca szczegółowych mechanizmów mapowania potencjału OZE oraz wprowadzenia mechanizmów zapewniających osiągnięcie 12 miesięcznego limitu dla procedur permittingowych.

- **Mapowanie potencjału OZE**
  - W Polsce w proces konsultacji mapowania potencjału OZE można włączyć takie instytucje jak: Wody Polskie, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi czy Państwowy Instytut Geologiczny, żeby mogły zabrać głos co do przydatności obszarów dla celów górnictwa, gospodarki wodnej czy rolnictwa.
  - Dane w Polsce są rozproszone między instytucjami, stąd potrzeba konsultacji międzyinstytucjonalnej.
  - Mapa potencjału powinna służyć do wyznaczenia potencjału w sposób ogólny - nie szczegółowy. Będzie podstawą do szczegółowego wytyczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE.
- **Przyspieszenie procesu inwestycyjnego do maksymalnie 12 miesięcy**
  - Propozycja uproszczenia procesu inwestycyjnego zarówno w elektrownie wiatrowe na lądzie, jak i w elektrownie PV zaprezentowana przez Instytut Reform została poparta przez uczestników warsztatów.
    - W sytuacji wyznaczenia obszarów przyspieszonego rozwoju OZE podczas przeprowadzania Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) dla planów ogólnych i miejscowych, skróci się proces wydawania decyzji środowiskowej dla inwestycji, gdyż wystarczy jedynie screening (czyli uproszczona ocena środowiskowa).
  - Aby przyspieszyć procedury przyłączenia do sieci uczestnicy proponują usunięcie wymogu dołączenia wypisu z MPZP/WZ do warunków przyłączenia.
  - Można zrewidować liczbę instytucji, które muszą wydać opinię na cel oceny środowiskowej (np. Wody Polskie). Jest to powiązane z włączeniem tych instytucji do procesu mapowania. Przy raz wykonanej pracy dla większego obszaru, poszczególne instytucje nie będą musiały się włączać w realizację konkretnej inwestycji na nienarażonych środowiskowo terenach.
  - Konieczne są inwestycje w dodatkowe kadry w instytucjach zaangażowanych w proces inwestycyjny np. RDOŚ czy urzędy gmin.